

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת לך לך תשע"ה שנה ד' גליון 158

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: כגודל האמונה כך גודל ההשגחה

דעות זרות, כיון שזה מקרב אותו לחשבון נפש פרטי וכללי. כל הזמן ישנם בירורי אמונה.

אברהם עומד בניסיון, וכשהוא יכול הוא מיד חוזר לארץ ישראל. וכשעומדים בניסיון, מתקדמים. יש עליה רוחנית ועליה גשמית "ויעל אברם ממצרים..." הוא עולה ומתעלה.

וכך צריך האדם להאמין ולדעת, שבורא עולם מבקש ממנו "לך לך" תמשיך הלאה, אל תעצר ואל תישבר. מובא בשם צדיקים בביאור לשון התפילה "מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה... מי שענה ליוסף בבית האסורים... מי שענה ליונה במעי הדגה הוא יעננו". ולכאורה, בשלמא מי שענה ליוסף שפיר קאמרין שיוסף הצדיק התפלל בהיותו בבית האסורים ו"נענה", שיצא מבירא עמיקתא ואף נתעלה להיות משנה למלך, וכן יונה הנביא צעק צעקה גדולה ומרה במעי הדגה, וניצל. אך מה שאומרים "מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה" צריך ביאור דהא לא נענה כלל, שהרי בעת העקידה ב"הר המוריה" נאמר לו על ידי מלאך מן השמים "אל תשלח ידך אל הנער", והוא מבקש שלפחות אעשה בו חבלה ואוציא ממנו מעט דם, ואמר לו המלאך "ואל תעש לו מאומה", אלא מכאן אנו למדים, שאף אם נראה לאדם שלא נתקבלה בקשתו, ידע ויאמין שהיטב נשמעה תפילתו בשמי מרומים ותפילה זו בוודאי תביא עליו רוב טובה בדברים אחרים הנצרכים לו יותר מבקשה זו וכדומה...

כתב החסיד מוהר"י יעב"ץ: כי הדבוק בו יתברך מושגח ממנו ולא יניחנו למקרים, וכאשר סר ממנו הדביקות סר ממנו השגחתו יתברך, כמו שכתוב "הלא על כי אין אלהי בקרבי מצאוני הרעות האלה" וכו' והחטא והכפירה באים כאחד עם הפורעניות והעונש. עכלה"ק.

נחלקו הרמב"ם והראב"ד (פ"א מהלכות עבודת כוכבים ה"ג) באיזה גיל הכיר אברהם את בוראו, שלדעת הרמב"ם רק בגיל ארבעים הכיר את בוראו ואילו לדעת הראב"ד כבר בגיל שלש.

ונראה לומר, שאלו ואלו דברי אלהים חיים, אלא שיש שני סוגי אמונה, יש אמונה מצד שהעולם מעיד על בוראו, וכדברי רבי עקיבא כשם שהבגד מעיד על אורגו כך העולם מעיד על בוראו, וזו אמונה שניתן להשיגה כבר בגיל שלש. לעומת אמונה מתוך חקירה, זו השיג אברהם אבינו רק בגיל ארבעים.

וכך מגיל שלש, במשך 72 שנה מאמין אברהם שיש אלהים בעולם שברא את העולם, ואין לו שום סימן והוכחה מן השמים שהוא צודק, אבל הוא ממשיך ביתר שאת ויתר עוז עם האמונה האמיתית החדורה בלבו ואפילו מוכן להפיל עצמו לכבשן האש בגלל אותה אמונה, שאין לו כל הוכחה אמיתית לכאורה שהיא נכונה, כך עד שבגיל שבעים וחמש מתגלה אליו בורא העולם ואומר לו: "אני הוא בעל הבירה".

ובפרשת השבוע פונה אליו בורא עולם ואומר לו: "לך לך". תלך ותלך ותלך. יהיו מעצורים, תהיינה הפרעות, יהיו עיכובים, אבל אל תעצור. תמשיך ללכת, תתגבר על הכל.

ואברהם מתנסה, "ויהי רעב בארץ", ואין ברירה אלא לרדת למצרים. "ויהי כאשר הקריב לבוא מצרימה". הביטוי הזה מזכיר לנו את הנאמר על פרעה – "ופרעה הקריב" שם יש דורשים: מדוע לא נאמר "קרב"? ומפרשים שכוונת הדברים היא שפרעה הקריב את ישראל לאביהם שבשמים. הוא התקרב עם כל מרכבותיו אל ישראל, ואז התעוררו כולם לקרוא בשם ה'. גם כאן השתמשה התורה בלשון זו, "הקריב לבוא מצרימה", לומר שאברהם מתקרב תמיד אל ה', גם כאשר הוא הולך להיפגש עם

נמצא, שככל שמתחזק באמונה פשוטה בהש"ת, דהיינו ככל שמתבונן בהשגחה פרטית יותר ויותר ומרבה מחשבתו והרהוריו בזה, כה נעשה יותר קרוב לה' ומתגלה השגחת ה' עליו באתגלייא, וההפך ח"ו.

וכך גם כתב בספר בת עין (פרשת ויגש) וזה לשונו: אם האדם יודע מעוט ערכו ומאמין באמונה שלמה שבלתי אפשרי לעשות גדולה או קטנה אם ה' לא צוה, וכל תנועותיו והרגשותיו הכל המה בהשגחת השי"ת המשגיח בפרטי פרטים ומלא כל הארץ כבודו, אז נתבטלו כל הגבורות והדינים, וגורם להמשיך שפע וברכה ממקור החסד שלא יחסר ממנו כל טוב כמאמר הכתוב: "תמים תהיה עם ה' אלקיך", היינו מי שהוא בבחינת עם ה', שמאמין כנזכר שכל פעולותיו תמיד המה עם השגחת השי"ת, אז הוא בבחינת "תמים", שהשי"ת משפיע לו כל טוב כמשאלות לבבו.

לכן ההבדל בין גולה לגאולה, הוא סך הכל האות א' הרומזת לאלופו של עולם, להורות וללמד, שעל ידי האמונה בבורא עולם הופך את הגולה לגאולה, וייושע מכל צרותיו.

בזה נבוא ונתרץ, הגמרא בראש השנה (טז): אומרת, שיש ארבעה דברים שמקרעים גזר דינו של אדם, ואחד מהם זה שינוי השם. והגמרא לומדת זאת מהנאמר אצל שרה אמנו: "שרי אשתך, לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה", וכתוב "וברכתי אותה וגם נתתי ממנה לך בן". ולכאורה מדוע חז"ל השמיטו את שינוי השם של אברהם?

אלא הגמרא בשבת (קנו), לומדת שאין מזל לישראל, מאברהם אבינו. אמר לו אברהם: ריבוננו של עולם הסתכלתי באצטגנינות (בחכמת המזלות) שלי, ושם ראיתי שאיני ראוי להוליד בן. אז נאמר (בראשית ט"ו, ה'): "ויוצא אותו החוצה ויאמר הבט נא השמימה וספור הכוכבים ... כה יהיה זרעך". כך אמר לו הקב"ה: "צא מאצטגנינות (מחכמת המזלות) שלך, כי אין מזל לישראל. ולמה אתה סבור שלא תוליד? משום שראית שצדק המזל שלך עומד במערב שהוא מקום מצונן, ואינו ראוי להוליד? תדע, שהנני מחזירו ומעמידו במזרח שהוא מקום חם, ואז תוכל להוליד. וזה מה שנאמר (ישעיהו מ"א, ב'): "מי העיר ממזרח צדק, יקראהו לרגלו". כלומר, מי הביא את צדק למזרח? הקב"ה! והסיבה שקראו למזרח, הוא 'לרגלו' כלומר, 'בשביל' אברהם.

מכאן רואים: שאין מזל לישראל! אולם התוספות שם שואלים: שמהגמרא (מועד קטן כח.): משמע, שאכן יש מזל לישראל. שם קובע רבא: "בני, חיי, ומזוני, לאו בזכותא תליא מילתא, אלא במזלא תליא מילתא". פירוש, שבנים, חיים ומזונות, אינם נקבעים לפי זכויותיהם של בני האדם, אלא לפי מזלם?

אמנם רש"י הרגיש בקושיית התוס' ותרץ (שבת קנו. ד"ה "אין מזל לישראל"): "שעל ידי תפילה וזכות משתנה מזלו לטובה". דהיינו שלכל הדעות העולם מונהג על ידי ההשגחה לפי טבע המזלות. אבל כאשר משתנה מצב זכויותיו של האדם, ישנו גם את המזל.

כיצד משתנה מצב זכויותיו של האדם?
תלוי ברמת האמונה שלו.

ככל שאמונתו של האדם מתחזקת, זוכה הוא להשגחה פרטית יתירה, ממילא כל העולם חיים על פי המזל, אולם מי שיש לו זכות גדולה היינו שאמונתו חזקה, זוכה להשגחה פרטית למעלה מן המזל.

לכן אברהם אבינו מגודל אמונתו לא היה צריך לשינוי השם כדי שישתנה מזלו, אלא מכח אמונתו זכה לעלות למעלה מן המזל, לכן הגמרא לומדת רק משינוי שמה של שרה אמנו, על תועלת שינוי השם, ולא משינוי שמו של אברהם אבינו.

ובכך גם נוכל לתרץ את הסתירה בדברי רבא (מועד קטן כח.) שאמר על עצמו: (מתורגם מארמית): שלשה דברים בקשתי מהשמים, שניים נתנו לי, ואחד לא. את חוכמת רב הונא, ואת עושרו של רב חסדא קיבלתי. אולם את ענוותנותו של רבא בר רב הונא, לא נתנו לי. ואם רבא עצמו סובר שעושר תלוי במזל, מדוע הוא בכלל ביקש, ועוד איך הצליח לקבל נגד המזל? אלא שחייבים לומר שאמנם יש מזל גם לישראל, אבל על ידי האמונה בבורא עולם, אפשר לעלות למעלה מן המזל.

"להתענג בתענוגים"

שיעורי הרב איתי זיים בן אהרן שליט"א

0504133783

לשביעית שיעורים מרתקים על פרשת
השבוע פרשת לך לך, שלווזה 113

לקראת יום פטירתה של רזל אימנו זיתן
לשמוע שיעור בעניינה בשלווזה 54

זודשי! הלכה יומית, כל יום נמסר שיעור בן
זובשי דקות בהלכה. לשביעית בשלווזה 41

"שמעו ותזוי נפשכם"